

Æ Blaj

...tæ bevarls af æ sproch å kultue

Decembe 2010
nr. 42

**Æ Synnejysk Forening ønske
glælig jul å gåt nytåe**

Nyt fra æ bestyrels

Da æ formann ha fân mœje å se te, blæv de besluttet å sist bestyrelsesmœje, at "Æ formanns jørn" skævte navn te "Nyt fra æ betyrels", å vi sku skævtes te å kom mæ inlæch. O jen ælle annen må blæv de mæ, Ann Posselt, dæ fik lov te å læch ue. Vi ha hæj æt galt gåt 2010 mæ manne deltajere te æ arrangsjemange, å vi æ ås sjal tefrejs mæ de, vi ha laut.

Ætte å ha holdt æ generalfåsamling i æ SI-Cente 2 åe i træk, væne vi tebach te Acheskau Kro.

Æ gruun te, at vi flyttet te æ SI-Cente, vå, at dæ it vå plas nok å Acheskau Kro, mæn no præve vi igæn, da dæ it vå meje ænd 200 sist gång. Dæ æ manne måe å lau guel ært å, å manne a vå mælæmme töt bere om æ ært å Acheskau Kro.

I sist numme a Æ Blaj skrævn Kjeld, at æ fåening sku væe meje synle. De præve vi å ve blandt andt å lau naue "pr-kasse", vis indhold vi gærn ve stil op te fåskelle arrangsjemange, de ka væe synnejysk kaffeboe, sangauden o.l. O dæn mo ka vi kom ue å fåtæl

om æ fåening, å vis di bøche, vi ha uegin.

I anledning a æ jul ha æ tænt æve, om dæ æ naue særle synnejysk juletraditione. Da æ vå barn såt vi æ pusse i æ vinde, dæn tradition æ nok erstattet a æ pakkalænne. Mæn så vit æ haus, vå de føst di sist 10-14 dau innen jul, vi brucht æt, å så fik vi æn lille ting.

En annen tradition vå å pynt æ juletræ mæ flach, små Dannebroch, å flættet jærte i rødt å vidt. De stamme hel sikke fra æ tysk ti.

Fa skul åltin ha æ sprogfåenings almanak i julegave. No køfe æ æn sjal. De æ it æ sprochfåening, dæ uegie æn meje, mæn Sønderjysk Skoleforening. Æ tøs, dæn gie æt richte gåt bild a, va dæ skeje hæe i Synnejylland.

Å wenne Æ Rummelpot komme ue, så fæe vi gærn æt gåt grin.

Richte glæle jul å gåt nytåe ålsammen, å så ses vi te generalfåsamling å Acheskau Kro d. 3. marts 2011.

Ann Posselt

Indlæg til Æ Blaj – gern å dialekt – sendes tæ æ redaktøe

Peder Luckmann,

Synnegae 28 B, 6520 Tautlund

Tlf. 22 70 30 84

mail: luckmann@email.dk

**Æ Synnejysk Forening indkalder til ordinær generalforsamling
torsdag den 3. marts 2011 kl. 18.30 på Agerskov Kro**

DAGSORDEN:

1. Valg af dirigent.
2. Bestyrelsens beretning.
3. Regnskabsaflægning.
4. Indkomne forslag.
5. Valg af bestyrelse
6. Valg af bestyrelsessuppleant
7. Valg af Revisor eller revisorfirma
8. Valg af revisorsuppleant.
9. Eventuelt

Forslag der ønskes behandlet på ordinær generalforsamling, skal skriftlig være bestyrelsen i hænde senest den 1. januar 2011.

Bestyrelsen

Kom me tæ en avten mæ generalforsamling o derette interessant unneholning mæ bl.a. musik og sang og derette foredrach af Svend Ravn fra Æ Rummelpot, dæ vel kom mæ sit indlæch som heie "Sønderjysk humor fra Pikkelhuer til æ Rummelpot"

Sæt X i æ kalenne ållere nå!

Dialæcht æ it så tåsse!

Sophie Kjærgaard å Cecilie Lund studær dialæchte, å di ha bl.a. væt æn tue i Agerskov få å høje naue synnejysk. De ha di sæn æn skrivels om, som æ ve gi et kort referat a. Då æ som då snakke, å de æ navnle æ synnejyæ stolt a. De, at æ dialæchte æ ve å dø, passe it. Æ språch fåanner sæ æ hele ti, vi snakke it, som vi gøe få 100 åe sin, mæn ålt fåanner sæ, æ vuen, æ hus, æ hæest. Definisjon å dialæcht æ, at venne folk snakke så fåskelle fåskelle stej i æ laen, at æn ka høe, vå di

komme fra, så snakke di dialæcht. De æ it kun forskere, dæ tøs, dialæchte æ spænnen. Æ firma Tomtom, som lave navigasjonssysteme te bile, ha intal dæs årdre å fem fåskelle dialechte. Dialæcht binne folk sammen. Venne æn snakke dialæcht, vis de, at æn hør sammen mæ naue bestemt minneske fra æt bestemt stej.

Venne I ha probleme mæ å løes æ tekst, æ de jo fordi synnejysk æ et språch mæ manne dialæchte, å de æ it naue skriftspråch. *Ann Posselt*

En artikel fra en tilflytter

Om natten er vejene mørke i Sønderjylland. Om dagen blæser der ofte en strid modvind. Ved vintertid bugter sneen sig i landskabet. Det sker også at solen skinner og sønderjyderne allerede i slutningen af marts måned kan sidde ude i skjortæærmer og sommerbluse uden at fryse. Majsgror sig mægtig i løbet af sommeren, og majsmarkerne står som mure, og dækker udsynet i vejkruds og sving. Sommeraftner kommer flagermusene frem, og cirkler over gårdpladserne i Sønderjylland. Tit står der en hund og gir hals ved trappestenen. Der er ikke så tæt trafik i Sønderjylland, udover bestemte ind- og udfaldsveje i turistsæsonen. Naturligt nok drager mange tyskere lige syd for grænsen nordpå, og lejer sig et sønderjysk sommerhus.

De unge sønderjyder kører gerne

stærkt, med dunkende bas i bilens højtalere. Der er langt mellem busserne i Sønderjylland, hvis du kommer udenfor de største byer. Om efteråret falder bladene af træerne i mange forskellige farver i Sønderjylland, og havemøblerne sættes væk, indtil næste sommer. Om vinteren daler flokke af fugle ned i folks haver og gir sig til at spise, hvad der nu er af oversete æbler og pærer. Mange sønderjyder holder avisen Jyske Vestkysten, også selv om de bor på østsiden af Jylland. Avisen er skrevet på rigsdansk, men læserne taler ofte dialekt. Når der er fest kommer sønderjyderne tidligt, og stiller sig op i noget der kommer til at ligne en stor rundkreds mellem bordene, og de nytilkomne skal så gå rundt og tage alle i hånden og sige goddag. Der er ofte tale om over-

Sten Kaalø er født i 1945 og voksede op i Valby, hvor hans forældre drev en frugtforretning. Han gik på kunsthøjskole i Holbæk i 1963 og blev i 1965 optaget på lærerseminariet og senere teologistudiet, men færdiggjorde ingen af delene. Han havde fra 1966 diverse jobs, bl.a. som skuespiller, statist og

forfatter, mejerielev, boghandlerlærling og tallerkenskriver. I 1969 debuterede han med digtsamlingen *Med hud og hår* og har siden skrevet adskillige bøger og skuespil. Han blev tilknyttet Studenterscenen og optrådte fra 1970'erne på Jomfru Ane Teatret, Gladsaxe Teater og Boldhus Teatret. Fra 1992 har han arbejdet som præst ved Bovlund Frimenighed i Sønderjylland.

Forfatterskabet er meget bredt og rummer prosa, lyrik, hørespil og salmer. Temaer er ofte kærligheden, livsglæden og hverdagslivet. Der kan i forfatterskabet ses en udvikling fra de tidlige besyngende digte over en krisestemt digtning ved nye livserfaringer. Herefter går forfatterskabet mod en kristen livsbesyngelse.

dådige fester, som må koste en formue. Det er tradition i mange sønderjyske familier, at sende de store børn på efterskole, hvor de bliver mere selvstændige. Sønderjyderne har deres egen varme måde at mod-

tage fremmede på. Engang var jeg en fremmed som kom hertil. Det er atten år siden. Og – nåh ja – jeg er stadig en fremmed. Men jeg har da lært at forstå sproget!

Sten Kaalø

Siest nyt fra æ ambassade

Vi hæ haj en goj etterårssæson. En masse ha mælt sæ in i æ ambassade, så vi no er up å å væe næsten 200 ambassadører. Men no ska I da høe wa vi hæ fåt i ti te å gå mæ sin æ samme.

Som den føest te å kum var Jens Møller, som kum te æ septembemøe. Da han jo æ jen moj kulturel pæerson, fortål han um hvodden æ museæ va sat sammen å wo man ku se wa, vis vi sku kum å besøch i æ føeland. Te saem møe wa osse Karina Schultz fra JyskeVestkysten, sum haj høe ue i æ by, at det wa en flok synnejeje som holt sammen i æ staj. Der blæv it en fin artikel um, sum blev trøjt den 15. oktober. Den ligge no å wo jemsie synnejskambassade.dk.

I oktobe haj vi Hanne Reintoft te å fåtæl um sien bøche, som jo beskrive vodden en synnejsk familie læve lich ætte æ krich 1864.

Marie Finne wa te æ møe i novembe. Hun er en gammel søkuen mæ øve 40 år til sos å nøj osse å bliw gjjvt å skiel fra en pastor. Et spændende liv hun ha haj, sum hun fotål levns um.

No boe hun ue o Løjtlaen og hygge sæ mæ sin dye.

Den 13. novembe haj vi den stoe, ultimative grønlangkålsspiesen. Det er helt fantastisk wo manne det gern we mæ te det. Øve 130 haj mælt sej te. Liech ætte vi haj fån æ solæch, kum Kalle Pet'sen fra Dynt, sum hee Lars Theisgaard te davle, å æ seen. Alle ha vi grien så møj. Helt fantastisk a ku gåt un je å høe ham en gong. Da vi haj grin a sku vi te æ kål mæ tebehøe å i åe haj vi havst å køf røbeer. Så kum et kaffe mæ knepkache å goj raj å bachellette sku vi spil banko, wo Gorm ruft up. Vi sku havs å saj POT ajsen fik vi ingen gevinste. In æ mæl de stoe program, sku vi å havs å syng jemskavnens sang. Olt sammen lavt å frivillig basis.

Næste åe ha vi 10 åers jubilæum så det blywe hel sikke gemytlt nå den ti kumme. Men vi starte æ 2011 sæson up mæ, at den 13. januar kunne Æ Bonnerøv.

I ka løjs mee å wo jemsie å sku do kum forbi æ staj en torsde, wo vi ha møe, så kik in å saj MOJN.

Æ Generalsekrettee

En avten å æ Folkehjem

En onsdag avten i oktober var æ forening vært for Søren Ryge der fortål om sin forbindelse tæ Syslesvig o Synnejylland.

Det bleu tæ æt tilbageblik om opvækst i syslesvig og sien hen i Danmark, hvo han tou sin udannelse.

Søren er kærn fo sine TV- programmer om sin hav, natue og de personer som han treffe o sin vej.

Det bløw en avten hvori Søren fortål om Julius 80 års fødselsdag.

Julius har alle holt fødselsdag, værken i æ skoel elle hjem, æ kan i vert fal it haus det soej Julius.

De to brøje Anders og Julius, kom Ryge tæt å dæm da han i 1984 fløt tæ Djursland og bleu derve en del af des hverdau ved de tv- udsendelser han lauet mæ dæm.

Det bløw en rigte god avten, med omtæl af div. udsendelse han hæ laue fo DR siden 1977 m.m!

Tak for en rigte glant avten mæ dej,
Søren Ryge!

Vagn Rasmussen's jørn

SØREN RYGE FAN!

Dæ æ næwe som Margit å mæ oldtidens ska se
å det æ næe Søren Ryge komme i vort TV.
Det æ et så møj få å se hans hall beskidt haw,
men det æ oldt det andt som han ka' find o å law.
Vi elske ka a sæj hiel urren å prale
hans Juliuse å old di ande originale.
Få æ originale æ jo da imme bærr som æ kopie
å så netop i di hæ krise/spæe tie.
Hans ueflogte te Island å Færøerne æ bae så goej
- det æ præcis tuer som æ lieg ætte mit gammel hoej.
Han tæje woss mæ fra poel å te poel,
men det bæst æ snæ æ fæwel o Mandø å så Sort Soel.
Å næe han så tæje sæj en pief tobak -
Ja, så tænke a: "Få pokke wo kan den mand da snak!"
Så tak få old di glant oplæwelse i manne åe,
å fådet do snakke et sproch som vi åsse fåståe.

Folkehjem d.27.10.10
Vagn a Fjelstrup

Sangawden å Trøjborg

Ca. 120 menneskæ vå møjt frem i æ laej ve Trøjborg Hovedgård te sangawden. Halvor Bogh fra Drones & Bellows haj funnen naue sång, som han accompanjee, å Andreas Laurtrup sång få. Vi begynt mæ å syng "For en fremmed barsk og fattigt", som jo æ nationalsang få æ væstekant, så kâm "En lille sang åh synnejysk", "De er så køhnt, de er så dejle" å ænle æn sång om Tønder. De ætte ævetau Drones & Bellows æ scene, å di haj jo å æt pa sang å synnejysk, bl.a. "Den svorn vej te Misthusum" å "Pers awden", så de vå æn richte fin ævegång. Ætte di haj spiil æn hal stuens ti,

kom Vagn Rasmussen fra Fjelstrup å fåtåel om sin opvækst. De vå galt interessant. Så vå de ti te æ kaffeboe, å de æ jo it å kims a å Trøjborg. Dæ vå bolle, kringel, stopkach, creme-snitte, kikskach, ja æ nåæ it å se elle smach de hele, de vå va dæ sku vææ å lit te.

2.del begynt mæ unneholdning a Drones & Bellows, vå di hee vist eksemple å irsk/skotsk folkemusik, så haj vi æn fællessang, å vi sluttet a mæ anekdote fåtåel a Vagn.

Ålt i ålt vå de æn galt glant awden.

Ann Posselt

Den svorn vej te Misthusum

Få omtrent 400 åe sin vå dæ æn bette by ue ve Hjemstei som he Misthusum. Venne folk fra Misthusum sku te Skærbæk å handel, blæv di nøj te å gå æn stoe omvej få å følle æ vej. Di begynt så å gå tvæemarks få å spare ti, å ættehaen blæv dæ lavt æn sti. Æ sti blæv te æn vej, vå æn ku køje mæ hæest å vuen, å de vå jo dejle få æ folk fra Misthusum.

Mæn æ bønne fra Skærbæk ejet æ joe, så di töt it de vå glant, at dæ blæv lavt æn vej tveæ æve dæ joer, så di gik te æn domme få å få ål de rennen stoppet. Æ folk fra Misthusum meen te, de vå dæ ret å gå dæn vej, få de haj di åltin gøe. Æ domme prævet ålt, å te sist bøj han

dæm om å sværg å, at æ vej vå dæs.

No blæv æ bynne fra Misthusum allival bong få å sværg falsk, men så fik jæn a dæm dæn ide, at di sku taj naue a dert ejt joe å put i æ træsk, få så ku di mæ goj samvittehej si: De joe, vi stæe å, æ vårt.

Såen blæv æt. 11 bynne fra Misthusum soj te æ domme: "Vi stæe å vå fædrene joe". Dæn 12. vå blævn sych.

Dæ sket så de, at di 11 døej i løbet a de næste åe, mæns numme 12 blæv rask. Å lich sin ha de spøcht å æ vej. Do ka sjal oplæv æt ve minatsti, vis do taje ue å de stej, vå di svøe.

Vi ættelys

**Bøche å synnejsk,
ælle mæ synnejsk historie.**
Sæn æt eksemplar ælle beskej om, vå
vi ka fin dæm te:

Ann Posselt
Savværksvej 8e, 6230 Rødekro
mail: pack@dlgtele.dk

Vi ve læch æ titel ue å vås websi:
www.synnejsk.dk unne Synnejsk
kultue, å deve oplys om vå man ka
løes synnejsk ælle om Synnejylland.

Opskrifte

**å typisk synnejsk bækkenør
å egnsspecialitete!**

Vis do har æn richte goej opskrift,
som do gærn ve del mæ vås, så
sæn dæn te Ann Posselt
Savværksvej 8e, 6230 Rødekro
mail: pack@dlgtele.dk

Så blive dæn loij ue å vås websi:
www.synnejsk.dk unne Synnejsk
kultue, å å dæn må ka ål få glæ a
æ.

Ættelysning

**Ejnssange fra hele Synnejylland å
ås gærn Sydslesvig.**

Send æt eksemplar te:
Carl E Michelsen
Galgenstrømvej 2, 6270 Tønder
mail: galgestroemvej-2@dlgmail.dk

Vi ve læch dem ue å vås websi:
www.synnejsk.dk unne Synnejsk
kultue, å deve stil dæm te fri di-
sposition.

Kontingent

Vedr kontingent for 2011, så komme æ opkrævning direkte fra Betalingservice. Det vil ske i løbet af januar måned.

Den komme mæ post, hvis I it ha tæmelt Jer tæ PBS. Har man tæmelt se tæ betalingservice, komme æ

opkrævning via æ bank som de øvri-ge opkrævninge fra Betalingservice. Vi opfordre dem som it har tæmelt sæ tæ betalingservice å gøe et, da det lette æ hele arbe mæ mælems-registreringe å kontingentbetalinge!
Me venle helsen, æ Kassere

Arrangemente:

Tosda 3. marts 2011 kl. 18.30

Generalfosamling å Acheskov Kro

Ætte æ generalsfosamling æ dæ unneholning mæ musik å sang og derette foredrach af Svend Ravn fra Æ Rummelpot

Meny tæ æ genralforsamling:

Solæch å snaps,

Gul ært mæ æ hele tæbehø

Kaffe.

Æ pris æ 150 kr. inklusif 1 snaps å kaffe!

Tæmælling til Ann Posselt, telefon 74 66 92 20 elle å mail, pack@dlgtele.dk

Næste uegau af Æ Blaj komme i februar 2011

“Æ Blaj” blive inløjst å CD af

KLO
Torvegade 1 · 6600 Vejen
Tlf. 75 36 31 78

Æ Synnejysk Forening

www.synnejysk.dk

Forman:

Kjeld Andresen
Nørregade 8,
6534 Acheskau
74 83 34 00
30 74 45 96
mail: ka1403@live.dk

Næstforman:

Tage Lametsch, Ulkebøl, tlf. 74 42 75 64

Øvrigh bestyrels:

Ann Posselt, Røjekro: tlf. 74 66 92 20,
mail: pack@dlgtele.dk
Ann æ sekretær å taj sæ af tæmællinge.

Ingrid Pedersen, Gram, tlf. 74 82 18 55
H.C. Clausen, Affenraa. Tlf. 74 61 36 56
Carl E. Michelsen, Tynne. Tlf. 74 72 50 63
Peder Luckmann, Tautlund. Tlf. 22 70 30 84,
mail: luckmann@email.dk
Peder æ kasserer å redaktøe af Æ Blaj

Ny indmeldelse sendes tæ æ forman Kjeld Andresen.

Kontingente for 2010:

100 kr. som privatperson.	150 kr. pr. husstand (par m.m.)
60 kr. hvis man æ unne 20 æe.	150 kr. pr. husstand i æ ueland.
500 kr. for firmaer (inkl. annonce på æ jemmesie)	

Æ beløb ka indbetales å kontonummer
7910-1139677.

Afsender:
Æ Synnejysk Forening
att. Kjeld Andresen
Nørregade 8
6534 Agerskov